

Fenstadsøkningen

Organ til fremme av det kulturelle, sosiale og aktive miljø i Fenstad

Nr. 2 • 2020 • Utgiver: Fenstad vel

Foto: Elin Borander

Vegalangs i Vormadalen 2020 ble et flott og innholdsrikt arrangement på tross av Covid-19 og litt skiftende vær. Fenstad og Vormadalen blir eksponert på en

fantastisk måte gjennom Vegalangs. All honnør til arrangører og alle involverte. Takk fra fenstadfolket.

Konsert på Rolstad

«Finckenhagen» på Huser

Slåttekurs på Veset

Ny carport og bod

Høst tid

Sommeren i år har vært annerledes enn vi har vært vant til. Riktignok var ferieværet i juli vært litt skuffende, men den pågående Covid-19 pandemien setter mer og mer preg på hverdagen for oss alle. Kanskje er det under slike omstendigheter at vi virkelig ser hvor heldige vi er som lever i et land som Norge og på et sted som Fenstad. Det «luftige» livet på landet i ei hyggelig grend som Fenstad er kanskje nettopp nå *den beste plassen på jorda*.

Fenstad vel går på med full styrke for å bidra til økt samhold og engasjement blant sambyggingen. Velhuset blir fortsatt utbedret og vedlikeholdt, benker satt ut og oppfølging av kommunens planer følges opp.

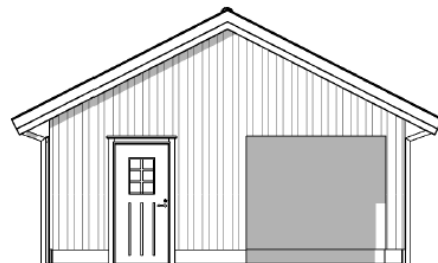
I høst vil nok mye oppmerksomhet for mange i Fenstad være rettet mot planene for den ny E16. Mye er fortsatt usikkert, men det ser ut som framdriften i planleggingen går raskt. Alle vil ha veg, men hvor den skal gå er et betent tema. Vi i Fenstad vel følger med og er innstilt på å argumentere for å ivareta de kvalitetene grenda vår har.

Ha en god høst.

Som mange har lagt merke til så er den gamle garasjen ved Velhuset revet. Den var i svært dårlig forfatning og måtte gjøres noe med.

Det skal settes opp en ny carport med to boder på samme sted. Med god innsats fra dugnadsgjengen i velet, så er den gamle garasjen revet, plassen ryddet og ny plate støpt. Det nye bygget kommer opp ganske snart, og skal stå ferdig før vinteren kommer.

Da vil velet igjen få den lagringsplassen som trengs med plass til gressklipper og annet utstyr. Carporten skal disponeres av leieboeren i leiligheten i 2. etasje på velhuset.

øst-nordøst

sør-sørøst

Fenstad vel er aktive på nett og i sosiale medier.

www.fenstad.no

Fenstad vel

@fenstadvel

Redaksjon: Boye Tranum, Vivi Aaslund, Ingrid H. G. Østvold

Roald W. Finstad, Arne Hovland Per Johnsen, Torbjørn Granmo (øverst)

? Hvor er dette?

Som fast spalte vil vi nå trykke bilder fra Fenstad, med en litt uvant vinkel eller fokusert på en spesiell detalj. Alle kan være med å gjette på hva det er eller hvor det er.

Send inn ditt svar til Ingrid Helene Grøtta Østvold, sms 93287262 eller på e-post post@mybelovedones.be.

Smårollinger i FENSTAD

Se her barn (og foreldre).

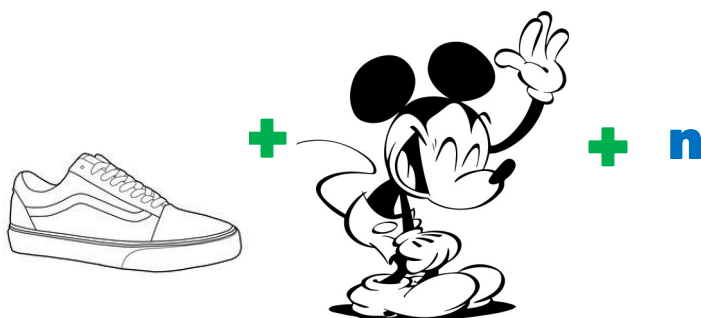
I Fenstad finner du mange tilbud for våre minste innbyggere. Av fritidsaktiviteter har vi lokalt turn, ski, håndball, fotball og barnegruppa til Fenstad jeger- og fiskerforening.

Det er noen lekeplasser her og der, ballbinge på skolen og ikke minst naturen. Det finnes turmuligheter både for liten og stor alt etter passende alder. Bli kjent med gapahuker i skogen som ligger på flotte plasser og et godt mål å ha for turen—hva er vel bedre enn å spise kveldsmaten til utsikten i Gapahuken ved Jellum, det stille vannet ved Ellingssjøen eller Lågsjøen.

Vi vil i 2020 ha et lite rebusløp for familien så man kan bli litt bedre kjent. Klarer du å løse denne oppgaven send inn ditt svar til Ingrid Helene Grøtta Østvold, sms 93287262 eller på e-post post@mybelovedones.be

Vinner av smårollingrebus i 2019 ble Sivert. Ta kontakt med Ingrid Helene så får du premien din. Om du finner svaret på alle 3 rebusene i «Fenstadsøkningen» i løpet av året så er du med i trekningen av en premie!!

Her kommer andre første rebus.
Hint: her er det mange barn i ukedagene

FENSTAD VEL PÅ INSTAGRAM

Vi oppfordrer alle i Fenstad til å dele bilder på Instagram. Instagram er et sosial bildetjeneste.

Du finner oss under [@fenstadvel](https://www.instagram.com/fenstadvel)

Ved bruk av hashtag så er bilder «søkbare» og tilgjengelige om man har offentlig profil. Bruk f.eks [#fenstadvel](https://www.instagram.com/hashtag/fenstadvel) [#fenstadimithjerte](https://www.instagram.com/hashtag/fenstadimithjerte) [#fenstadskogen](https://www.instagram.com/hashtag/fenstadskogen) [#fenstad](https://www.instagram.com/hashtag/fenstad)

Vi vil plukke ut noen bilder fra Instagram og ta med i Fenstadsøkningen i neste nummer.

 [monsrud...](#) · Følg

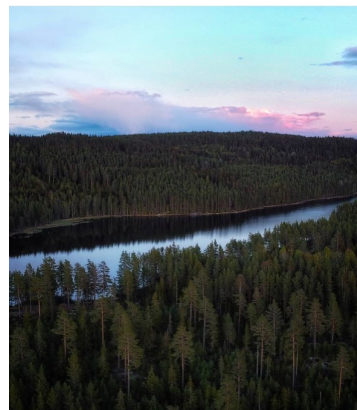

Foto: Mats Monsrud

 [fenstadvel](#) · Følg
Fenstad, Akershus, Norway

Foto: Fenstad vel

 [thesmallt...](#) · Følg
Fenstad City

Foto: Mette S. Klemetsen

Gardene i Fenstad – Rud, gnr 2

Navnet med opprinnelse i rydning

Tekst: Vivi Aaslund

Rud ligger nord i Fenstad, og som de fleste andre gardene på høyden over Vormå og vest for fylkesvei 177.

Vi kan tenke oss at de første bosetterne kom roende på Vormå for finne et område å slå seg ned på. De gikk i land og kom seg opp på høyden der de fant en plass. De ryddet stedet og ga det navnet Rud. Dette skjedde høyst sannsynlig i vikingtiden, kanskje for mer enn 1200 år siden.

I middelalderen, rundt år 1500, eide Lavranskirken i Oslo en to parter i Rud. Etter reformasjonen i 1537, eide Oslo hospital hele gården. Etter det vi vet, hadde de eierskap fram til 1737.

Erik het en bruker i 1593. Han er ført opp i skattelistene fram til 1619. Hans etterfølger het Mons. Etter hans tid ble, mellom 1661 og 1665, garden delt i to, Nordstun og Søstun.

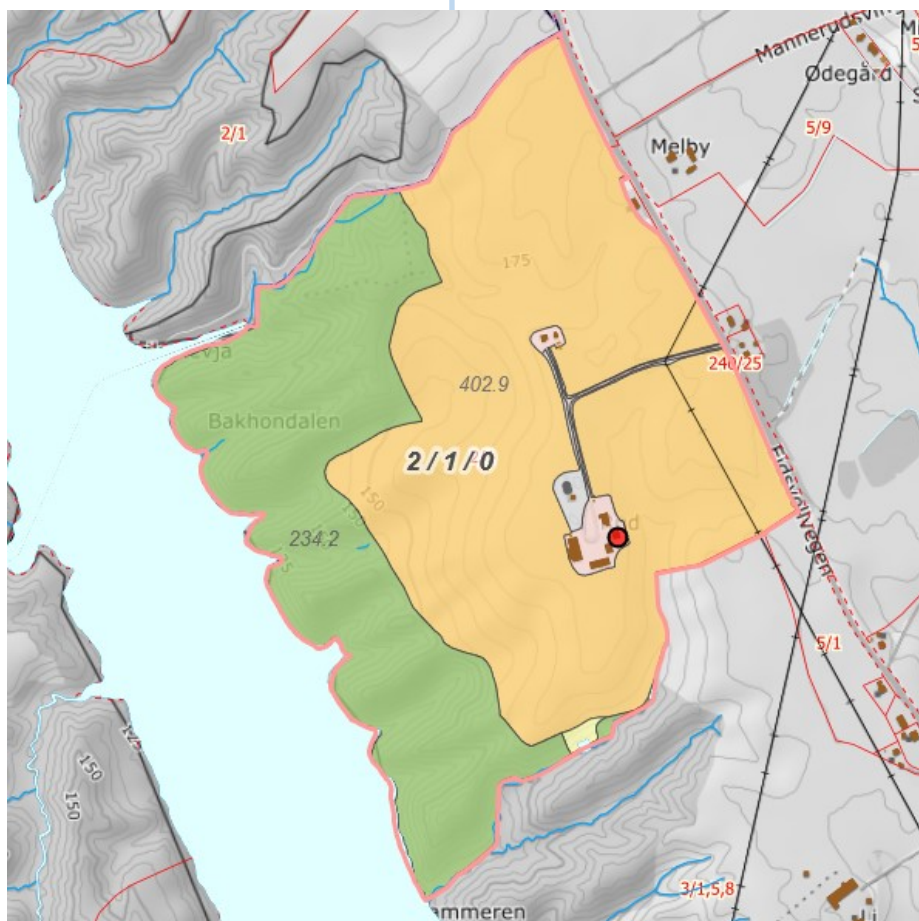
Det var sønnen Tron Monsen som overtok Søstun. I 1685 fikk han og brukeren i Nordstun, Peder Larsen, skjøte på seterskogen og Rudsetra i «lille Sjøli skog» av Pål Thrane, en borger i Kristiania. Mesteparten av skogen som ble liggende under Nordstun tilhører

fortsatt garden.

Den første selveier på Søstun ble sønnen Mons Tronsen. Det skjedde i 1737 da Oslo hospitals gods ble solgt på auksjon. Skogseiendommen på den tiden må ha

vært stor. Rud Seterskog med gardsnummer 116 i Skogbygda tilhørte opprinnelig Rud. I 1700-årene ble den i første omgang solgt til Semming Hansen Hol i Eidsvoll. En av Mons Tronsens etterkommerne, Søren Monsen, solgte i 1826 en part av skogen til Halvor Sørensen Skarning og Anders Hansen Runden. Samme år ble sistnevnte også eiere av Rud Seterskog. Deretter kjøpte Søren Monsen Ihle skog i 1841. En del av denne skogen, gnr. 4, b.nr 3, tilhører fortsatt Rud.

Etterkommerne av den første Mons fra 1620, var eiere av Søstun Rud i over 250 år, fram til 1873. Da var garden på handel en kort periode før den ble slått sammen med Nordstun i 1890.

Den første brukeren på Nordstun Rud het Lars Pedersen. Hans barnebarn med samme navn, kjøpte garden i 1737 og ble selveier. I motsetning til slekta på Søstun, ble det skiftende eiere på Nordstun-garden fram til 1801.

Da kjøpte Gulbrand Hansen Bøhn fra Eidsvoll garden av sin svoger Kristen Olsen Valstad.

Gulbrand og kona Gurine Jakobsdatter Rud, må regnes som stamforeldre til Bøhn-slekter i Nes. Noen av hans nærmeste etterkommere kom til å spille roller i samfunnslivet, både politisk og kulturelt. En av sønnene, Ole, ble gift til Østre Greni. Han var medlem av det første formannskapet i Nes. I tillegg var han musikalsk og satte blant annet melodi til Wergelands dikt «Skjøn Vorma».

Det var imidlertid Oles to sønner som gjorde større karrierer. Albert, den eldste, var bygdas ordfører i periodene 1876-77 og 1880-89. Videre var han stortingsrepresentant 1877-79 og 1889-1909 og lagtingspresident 1903-09. Han representerte Høyre. I tillegg til å være bonde og politiker, var han også lensmann i bygda fra 1891 til 1909. Alberts bror, Gulbrand, gjorde seg bemerket som musiker. Han var en fremragende fiolinist, konsertmester og berømt fiolinlærer.

Gulbrand Hansen Bøhn kom i 1801 til en gard i stort forfall. Hovedbygning og uthus var i elendig forfatning. Men Gulbrand måtte ha utført et stort arbeid for å få garden i god stand. Da sønnen Hans Jakob hadde overtatt, ble det i 1866 dokumentert at der var seks hester, 21 kuer, 14 sauer og fire griser. Det ble høstet både hvete, bygg, erter, lin, havre og poteter, til tross for at plassene var frostlendte, som det ble beskrevet.

Gulbrand Bøhns oldebarn, Christian, kjøpte Søstun Rud rundt 1890 og dermed samlet Rud igjen til en gard. Rud har med det vært i Bøhn-slektens eie siden 1801.

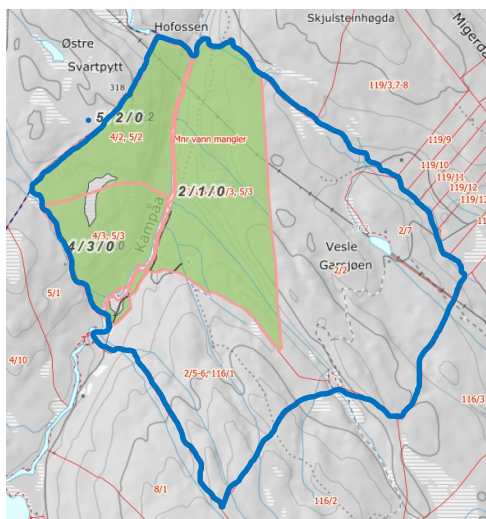
Rud er i dag på om lag 400 mål innmark. Skogen og hagaskogen utgjør rundt 1800 mål.

Det er ikke skilt ut noen bruksnummer fra Rud.

Fire husmannsplasser er registrert under garden, Flaen, Haugen, Øversetra og Nersetra.

Av disse husmannsplassene lå to av dem langt til skogs i østlig retning. Det var Øversetra og Nersetra. Nersetra lå i skogkanten nord på sletta på Rudsetra. Øversetra lå mellom Rudsetra og Badstuflyta.

Ole Halvorsen og kona Karen Henrikke Larsdatter bodde på Tangen under Nordre Fenstad før de flyttet til Øversetra med sine fem barn på slutten av 1860-årene. Ytterligere to barn ble født her. Ole døde i 1883. Ett av barna Amalie, står i kirkeboka oppført som utflyttet til Skedsmo i 1886. Plassen ble nok fraflyttet på slutten av 1880-årene og har siden vært ubebodd.

Den første som er registrert på Nersetra er Peder Andersen f. 1813 med kona Karen. Sønnen Bernt Olaf reiste til Amerika i 1869, 17 år gammel. Peder og Karen flyttet visstnok fra plassen i 1880-årene.

Mens Peder og Karen bodde på Nersetra flyttet også en ny husmannnsfamilie inn der. Det var Ole Andreassen og Gina Johannesdatter. Gina var født på Greni-eie (Sanderud under Østre Greni). Ole vokste opp på Fyrvangen.

I løpet av de 20 åra de bodde på Rudsetra, hadde de åtte barn, født mellom 1876 og 1896.

Signaturen S.R. (Sverre Rimstad) hadde i Raumnes 15. juni 1978 et intervju med Anna, datter til Ole og Gina. Hun kunne fortelle litt om livet i tømmerstua med bare ett rom. I tillegg til familien, fikk også skogsarbeidere husrom her. Annas mor sto for matlaginga. De dyrket litt poteter, men det meste av jorda ble brukt til høyavlinger. Dyra måtte ha vinterfôr. I tillegg til to kuer og noen sauer, hadde faren hest til arbeid i skogen. Det ble også hesteskyss til bygda for å handle, enten til Rolstad-butikken eller til Eidsvoll. Anna fortalte at de aldri svalt eller frøs. Moren kardet og spant ulla og lagde klær til ungeflokken. Ole var den siste husmannen i Nersetra. De flyttet fra plassen til Eidsvoll rundt 1896/97.

Annas eldre søster Berte ble født på Nersetra i 1879. Sammen med søsken i skolepliktig alder, gikk hun på Ihle-skolen to dager i uka. Det var en lang skoleveg gjennom skogen. Da hun skulle konfirmeres og leste for presten som det het, måtte hun traske gjennom skogen helt til Nes prestegård i nærheten av Nes kirke. Det var en tur på nærmere et par mil for ei 14 år gammel jente. Hun fikk overnatte hos kjentfolk. Det sier seg selv at hun ikke kunne rekke hjem igjen til Rudsetra på en dag. Berte ble gift med Ole Johansen. De bodde på husmannsplassene Åserud under Nedre Valstad og Grenistua på Greniskogen før de kjøpte Kvernhaugen under Holter i 1918. Ole begynte med lastebiltransport allerede i 1920-årene. Berte og Ole har en rekke etterkommere i Fenstad.

Rudsflaen lå nord for garden og grenset til Frilset. Anders Arnesen fra Vågå var den siste husmann der i 1918. Han betalte 80 kroner året i leie av plassen, og lønna var 80 øre dagen om sommeren og 60 øre om vinteren. Kona Olga var fra Lyngdal. En av sønnene, Mathias, ble eier av Framnes under Hovin.

Kristoffer Embretsen var oppført som husmann på Rudshaugen i 1804. Det er ikke registrert bosetting på plassen senere.

Heimvard

Et hus med historie – og en bussholdeplass Tekst: Vivi Aaslund

Det begynte for hundre år siden, nærmere bestemt 8. februar 1920. Fenstad kooperative forening ble stiftet under ledelse av lærer, kirkesanger og politiker Olav Viken. Medlemmene, 100 i tallet, kom fra både østre og vestre Fenstad. Kooperasjonen eller samvirke, var en internasjonal bevegelse bygget på et ideologisk grunnlag. Medlemmene hadde makt og innflytelse over driften. Ved hjelp av nødhjelpsfond og størst mulig egenproduksjon skulle forbrukerforeningen hjelpe arbeiderfamiliene til å få en bedre og mer ordnet økonomi. Med egne produksjoner, alt fra margarin, kaffe, tobakk, lypære og flere andre, skulle prisene holdes nede i forhold til den private handelsstand. I dag er kooperasjonen kjent under merkenavnet Coop.

Fenstad samvirkelag ble åpnet 19. juni 1920 med Harald Moe fra Høland som nytilsatt bestyrer. Butikken leide lokaler på Svanheim ved Svanfossen. Avstanden til kundene oppe i bygda var lang, men kundene ble tilbudt utkjøring av varer en gang i uka.

På vårparten 1923 ble et område på sju mål fraskilt småbruket Grinda nær den

nye hovedvegen mellom Vormsund og Eidsvoll og Svanfossvegen. Selger var Karl Wilhelmsen og tomte overdratt til Olav Viken. Kjøpesummen var 175 kroner. Planen var å oppføre en forretningsgård for Fenstad samvirkelag. Viken ga eiendommen navnet Heimvard, et litt utypisk fenstadnavn. Det hadde vel sin språklige bakgrunn fra Vikens hjembygd Jølster i Sogn. «Når det nye hus var kaldt Heimvard, så var det at samvirkelagets medlemmer skulle ha det som en heim.» uttalte Viken.

Men Viken beholdt ikke tomte lenge. Allerede i september samme år, ble nytt skjøte tinglyst.

Jeg selger skjøter og overdrager herved Heimvard til Fenstad samvirkekvinnelag for 175 kroner på følgende betingelser: Samvirke-kvinnelaget setter op vaaningshus på eiendommen til bopel for Fenstad samvirkelag innen utgangen av 1924. (...) Opfylles ikke nævnte betingelser, skal Heimvard uten vederlag falle tilbake til selgeren, om selgeren forlanger det.

Det driftige kvinnelaget gikk rett til Nes Hovedsogns Sparebank. Der fikk de tilsagn om lån av den svimlende sum av

12.000 kroner. (I følge Statistisk Sentralbyrås indeks kr. 332.400 i 2019-verdi.) Formann Maren Moløkken undertegnet lånepapirene med Marie Wilhelmsen og Bergljot Viken som vitner. Johan Injer var byggmester og mangeårig styreformann i laget. Høyst sannsynlig sto han ansvarlig for byggingen.

Huset ble oppført i to etasjer og kjeller. I første etasje ble det butikklokale, kontor, dagligstue og kjøkken. Oppe ble det innredet en familiebolig og en forsamlingsal.

Kvinnelaget innfridde Vikens krav. Innvielsesfesten foregikk 23. november 1924. Over 100 personer deltok der det ble servert middag med påfølgende hyggelig samvær.

Butikken ble flyttet fra Svanheim til Heimvard i romjula .

Utpå nyåret 1925 opprettet Poststyrelsen som det het, brevhus i Fenstad samvirkelags gård, «...etter andragende fra en del interesserte», med innlevering og henting av brevpostsendinger, aviser og blader. Brevhuset ble ikke nedlagt før 1. oktober 1961.

Salen i 2. etasje ble brukt som undervisningsrom for fortsettelsesskole med Margit Undelstveit som lærer.

Da Jerpestad skole brant ned til grunnen i 1926, flyttet småskolen inn på salen, mens elevene fra fjerde til sjuende klasse fikk klasserom i Nordby forsamlingshus.

Samme år ble Hans Udnæs ansatt som ny bestyrer etter Moe som igjen begynte med butikkdrift i Svanfossen.

I 1927 måtte kvinnelaget imidlertid kaste inn håndkleet. Fenstad østside samvirke-mannslaget som det het, overtok drift og økonomi.

Skjøtet ble underskrevet av formennene Maren Moløkken og Ole Holterbraaten. Likevel gikk laget mot oppløsning. Det skjedde i 1929. Bestyrer Hans og kona Minda Udnæs kjøpte Heimvard og fortsatte butikkdriften.

I tillegg til de livsnødvendige matvarer, hadde butikken for eksempel et utvalg av stoffer, duker stentøy, verktøy og spiker i løs vekt.

Et pakkhus ble etter hvert oppført i tilknytning til huset samt et par uthus med utedoer, skåle og skjul.

På bildet skimtes et reklameskilt av MIL benzin på veggen. Foran huset ses også en tank, eller bensinfat, med ei håndpumpe. Det tyder på at det ble solgt både olje og bensin fra butikken. På veggen i gangen henger en liten beholder som det ble tappet parafin av. Flere hadde fortsatt ikke innlagt elektrisk lys, men brukte parafinlamper.

I kjelleren ble det innredet til melkemottak. I 1934 ble Åland melkelag stiftet. Det var en sammenslutning av 47 småbrukere i Åland med til sammen 136 kuer. Otto Kjørveen var en drivkraft fra starten og tok imot mjølka på Heimvard i lang tid.

På sommertid var det viktig å få kjølt ned melka i de store kummene som var bygd opp. Da var is et nødvendig hjelpemiddel for å få god kvalitet på melka.

Den forberedelsen begynte på kalde vinterdager. Da var det full aktivitet med isskjæring flere steder langs Kampåa og

på sjøer oppe i skogen. På Ellingsjøen var det god kvalitet på isen, ble det sagt. Det var stort sett melkeprodusentene som hadde oppgaven med å skaffe is til melkemottaket. De stilte med redskap, hest og slede.

kjøpt melk. Ei tappekran i en stor beholder ga eksakt en liter melk. Her sto unger før de skulle på skolen om morgenen med spann i hånda for å kjøpe melk til mor.

Mesteparten av melken ble sendt videre. Da kom Kværnhaugen, som hadde kombinert gods- og melkerute, for å hente melkebeholdningen. Det var tunge løft. Først skulle 50-liters melkesspann ut av isvannet i kummene, så opp kjellertrappa og videre lempes på lasteplanet før turen gikk til Oslo og levering på Fellesmeieriet. Melkelaget og dermed melkemottaket ble lagt ned i 1955 da Årnes meieri overtok mottak og leveranser.

Akershus Arbeiderblad 5. april 1923

Det var en kunst å skjære is. Her krevdes innsikt, håndlag og skjønn. Redskapen var ei sag, øks og issaks. Isen måtte være fast, hard og klar for å få god kvalitet. Blokkene kunne bli opptil 50x70 cm og med god tykkelse, noen ganger opp til halvmeteren. De ble vasket rene i vannet før de ble trukket opp og så pusses rene. Det var viktig for holdbarheten.

Blokkene var tunge og glatte å håndtere. Noen ganger gikk det galt. Issaksa glapp, fort gjort å miste fotfestet og plumpe uti det iskalde vannet. Blokkene ble lempet opp på sleden og fraktet til Heimvard. Der var det satt opp et skjul til oppbevaring av isen. Her ble den lagt i tørr og fin sagflis som gjorde at blokkene holdt seg hele sommeren. På veggen i ishuset hang ei liste der isen ble

registrert. Det var et forhold mellom melkeleveransen og plikten til å anskaffe is. De med størst leveranse skulle også levere mest is. Helt opp i 1950-årene var det isskjæring på åa.

I melkemottaket kunne kundene få

Melkeprodusentene nord i bygda leverte til Ihle meieri inntil Eidsvoll meieri overtok i 1954. Holter meieri mottok melk fra medlemmene i Fenstad melkelag fram til 1955 da også dette laget gikk inn i Årnes meieri.

Etter at Fenstad stadion ble åpnet i 1956, var det i noen år mangel på garderobefasiliteter. Løsningen ble kjelleren på Heimvard. Både hjemmelaget Fenstad Ski & Ballklubb og gjestene kunne gjøre sine ombytter her. For å skylle av seg den verste skitten, lå det tilgjengelig en vannslange tilkoblet kaldtvannskranen som kunne benyttes av spillerne.

Nes Samvirkelag overtok eiendommen og forretningsdriften etter Minda og Hans Udnæs i 1948. De bodde fortsatt i huset. I 1958 sto den nye butikken ferdig på andre siden av vegen. Heimvard ble ominnredet til utleieboliger i begge etasjer. Den ene leiligheten var forbeholdt bestyrer av samvirkelaget.

Rundt 1960 ble det fraskilt tre parseller av eiendommen. Nes Samvirkelag solgte Heimvard til privatperson i 1982.

I dag forbindes navnet Heimvard nok mest med oppføring som bussholdeplass i rutetabellen.

Svanfoss før reguleringen.

Tekst: Sigurd Gulbrandsen i Eidsvold Blad 5. november 1924

Det var under Michelsens regjering at den saakaldte Mjøsregulering besluttedes og det er underlig at tænke paa at en saa selvfølgelig ting som dette kunde gi hans politiske motstandere et paaskud til at styrte ham for en grundlovsstridig handling, et forsøk som forresten mislykkedes.

Landet ved fossens østside het Foseiet. På en liten kolle her med brat skrænt ned i fossen kunde man se spor av gammel bebyggelse. Dette stykke tilhørte fra gammelt Fenstadgaarden men kom senere i trælasthandler Kristensens eie (Grenner). Litt nedenfor dannedes Svanviken.

På vestsiden hørte landet til Fosserud og et stykke her hette Hauketangen hvor Fosserud jevnlig hadde et godt potetland. Tangen har navnet efter en tater av den saakaldte Haukeslekt. Han bodde her i en jordhuk, en slags jordhytte i gammel tid.

På opsidan av fossen hadde der ogsaa været en bebyggelse paa gaarden Braaruds grund, her bodde nemlig en smed som het Jakob og stedet het derfor Jakobslandet. En av hans sønner lever endnu i Fenstad og er en dugelig smed som faren.

Straks ovenfor fossen laa de 2 vakre Skøienholmer med svære frodige bjerker og oretrær. Paa den nederste holmen var det mellom træerne en danseplads hvor Nesguttene svang

jentene i gammel rheilænder og springdans om sommerkvelde. Utenfor holmen var ogsaa en bra fiskeplads naar man bandt baaten på sydsiden av holmen og slængte fluen fra baaten hvor strømmen gikk nokså friskt. Nedenfor

et sted som kaldes Ertesækken. Her var det før og kanskje endnu en god fiskeplads men strømmen var saavidt strid at man ikke kunne fiske fra baat uten at drægge op i elven.

Det var aldrig nogen bro over Svanfossen før, skjønt avstanden over elven var meget mindre enn den nu er. Al overfart foregik med færgen i Strømsundet nedenfor fossen, baade vognlass og folk. Trafikken var ikke overhendig den gang, men noget blev det jo daglig, især av kjøring til møllene på østsiden av Vormen da der ikke var møller mellom Dal og Vormsund på Vestsiden.

Den første brua over Vormen ved Svanfossen sto ferdig i 1905. Den var der dammen nå ligger. Her var elva rundt 40 meter bred. På grunn av arbeidet med anlegget, måtte denne rives allerede i 1907. En ny bru ble bygget 100 meter ovenfor fossen og sto ferdig i 1909.

Gjengitt med tillatelse fra Eidsvold Blad.

denne holmen var det ikke heldig at slippe sig med baat da det var haardt at ro sig op igjen. Tømmerfløtere og andre slap sig dog ut igjennom fossen med en stø baat naar vandstanden var rimelig.

Nedenfor fossen smalnet elven sammen

Gulbrandsen tilbrakte sine barne- og ungdomsår i Fenstad i 1880- og 90-årene. Vi har dessverre ikke klart å identifisere han nærmere.

KÅRSTAD

TREVAREFABRIKK

Etablert 1949

Gode trapper fra første trinn

Movegen, 2170 FENSTAD • Tlf: 63 90 41 71 • Faks: 63 90 91 78
k-kaarst@online.no • www.kaarstadtrapp.no

historien at denne tillatelsen skapte stor politisk strid. På slutten av 1800-tallet var industrialiseringen av landet i full gang. Norske naturressurser som vannkraft og skog ble ettertraktet, ikke minst av utenlandske investorer. Statsminister Christian Michelsen tok initiativ til å begrense ervervelse av disse naturressursene. Stortinget vedtok i 1906 at det krevdes konsesjon ved fossekjøp for private selskaper, både norske og utenlandske. Regjeringen Michelsen ga likevel Glommens Brugseierforening tillatelse til å regulere Mjøsa. Det skapte stor motstand i Stortinget. I 1907 ble

Utbyggingen av damanlegget i Svanfossen startet i 1907. Glommens Brugseierforening hadde i 1905 søkt om tillatelse til å regulere vannstanden i Mjøsa med tanke på kraftproduksjon

langs Glomma samt for tømmerdrift og ferdsel. Damanlegget skulle øke og senke vannføringen etter behov, sommer som vinter, for å få jevnere og større kraftproduksjon. Det hører med til

regjeringen pålagt å ikke gi nye konsesjoner uten å spørre de folkevalgte. Michelsen var politisk svekket og gikk av senere på året.

vaa

På det meste var nærmere 300 arbeidere i sving i det farefulle arbeidet med damanlegget. Fenstadsøkninger fikk selskap av anleggsarbeidere fra alle landets kanter, mange ekte rallare. De hadde 10 timers arbeidsdag, fra klokka 6.30 til klokka 18 med halvannen times matpause. Lønna var kroner 2,50 for dagen for alminnelige arbeidsfolk. Forskallingssnekkere, maskinfolk, dykkere og enkelte andre hadde tre kroner. Den store tilstrømningen av folk førte til opprettelse av butikker på hver side av elva. Svanfoss landhandleri på østsiden og Vestsiden landhandleri på den andre siden.

Elveleiet måtte utvides med tanke på vannføringen. Mye fjell måtte derfor sprenges vekk. Den store smellen gikk

den 10. august 1907. Fjellmassen rett over fossestryket på den vestre elvebredden skulle bort. Det ble boret i lang tid, mest med rå muskelkraft. Det ble brukt 30 kilo dynamitt og omtrent 900 patroner. Godt og vel tusen kubikkmeter ble sprengt ut. Det fortelles at det gikk svære steiner gjennom lufta helt bort til Svanvika. Sprengningsstedet med den bratte fjellsiden rett ned i elva på vestre side ses tydelig den dag i dag.

vaa

FENSTAD BYGG AS

ENTREPRENØR OG BYGGMESTERFORRETNING

Bonderomantikk møter glasshytter

Tekst: Ingrid Helene G. Østvold, Foto: Erle Lima og Iman Meskini

Selv om du bor i Fenstad med lukten av kornåker rett utenfor stuedøra så anbefaler vi et lite avbrekk på idylliske Huser gård. Der har det blitt satt opp 2 glasshytter fra WonderInn Bed & Breakfast cabin.

Med speilglassene så faller de moderne hyttene godt inn i bonderomantikk landskapet. Hyttene er endel type glamping. Glamping er et portmanteau for "glamorøs" og "camping", og beskriver en stil med camping med fasiliteter og, i noen tilfeller, resort-stil tjenester som vanligvis ikke er assosiert med "tradisjonell" camping. Man vil oppleve naturen uten å måtte ha tursko og allværsjakke/turtøy.

Hyttene «Boho» og «Kønn» er studio-enheter, derfor er det ikke bad eller kjøkken inne i hver hytte. Derimot får hver hytte sin egen vedfyrte badestamp, sitt eget koselige uteområde og bålpanne. Hytta Kønn har en god

sovesofa i tillegg til dobbeltseng og kan passe for en liten familie med 1-2.

Hva med å avslutte en hektisk arbeidsuke i badestampen i solnedgangen foran en av hyttene – finne roen og lade batteriene og servert frokost etter en god natts søvn.

Skuespilleren Iman Meskini (kjent fra Skam) overnattet nylig med sin samboer:

«..... og fint å få koblet av fra et hektisk liv i Oslo» - skal få fullstendig sitat i morgen

TIPPING
RIKSTOTO
POST
APOTEK-UTSALG

joker

FENSTAD
www.joker.no

ÅPNINGSTIDER
MANDAG - FREDAG
7-20
LØRDAG
9-19

Vi kan friste med VARM LUNSMAT Ring 63 90 41 41 og bestill PIZZA

FENSTAD AUTO AS
Vi er der du er

Eidsvollvegen 831, 2170 Fenstad. Tlf. 63 90 89 00.
Besøk oss også på: www.fenstadauto.no

Nybil • Bruktbil • Snøscootere • Service og ettermarked

Stjel varme med en CTC varmepumpe

Varmepumpene EcoHeat (væske/vann) og EcoAir (luft/vann), stjeler effektivt varme fra naturen rundt deg.

- Du sparer fra 50 til 70% av fyringsutgiftene
- Du øker verdien på huset
- Du får høy komfort og et deilig inneklima

Snakk med oss om hva som er riktig løsning for ditt hus.

Norsk Varmegjenvinning AS
Eidsvollvegen, 2170 FENSTAD
Telefon 63 90 21 35. E-post: post@nvg.as

YX Kampå

Tlf. 63 90 43 53

Nyoppusset flott butikk og stasjon

Godt utvalg av mat:
Kebab, Hamburgere, pizza og pølser
vafler, boller,
kioskvarer og noe daglivarer

Kom innom eller ring og bestill

Kampå bensin & service, Fenstad

isenkrambutikken
...en annerledes jernvareforretning...

Adresse: Eidsvollvegen 481-515, 2160 Vormsund
Tlf: 63 90 11 90 - www.isenkrambutikken.no

Din jernvarebutikk i Fenstad!

Flyfoto i Fenstad - Nordli

Langs Kampåa midt i Fenstad

I forkant av bilde ser vi Nordre Nordli sett sørfra. Huset på bildet ble revet på tidlig 2000-tallet og nytt satt opp. Det ble, etter at dette bilde ble tatt, bygd på ei lita sommerstue med mye vinduer som en forlengelse av gangen.

Hoveddelen av uthuset står fremdeles, men fjøsdelen nærmest vegen, som var oppført i laftet plank, er revet.

Til høyre i bilde sees stedet Slutten hvor både hus og uthus fortsatt står. Huset er ombygd og restaurert. Til venstre er stedet Inngjerdinga eller Lille Unnustad. Huset oppunder skogkanten over Inngjerdinga er Fjellberg som ble kjøpt av Odd Kjossveen i 1942. Oppe i skogen midt på bilde sees tydelig Steinbrøttet som et skår i fjellsiden. Her ble det sprengt ut stein til den nye riksvegen gjennom Fenstad (FV177) som ble bygget på 1920-tallet. Mange fenstadkarer jobbet med å bryte og kjøre stein ut fra dette brøttet. Utbyggingen av FV 177 var nødsarbeid som ble satt i verk av Regjeringen for å skaffe jobb i en vanskelig periode med mye arebidsløshet.

Nordre Nordli var en husmannsplass under Nedre Holter. Den første registrerte husmann var Gulbrand Mikkelsen Mekkelborg (1784 -1869). Han ble etterfulgt av sin sønn og sønnesønn som husmenn på samme sted. Den siste husmann i Nordli var Leon Martinsen Bjørndalen. I 1914 ble Nordre Nordli solgt til Halvor Hansen Slutten som var gift med Gyda Høyby. Halvor og Gyda tok navnet Nordli.

Rett på andre siden av Kampåa er den gamle Ålandsvegen som i alt vesentlig grad fulgte åkanten nordover. Den gikk opp over tunet på Inngjerdinga og så i sving nordover mot Tollund. Den nye og nåværende ålandsvegen ble bygget i 1961-62. Den gamle vegen ble deretter pløyd opp etter hvert.

bt

Bildet er utlånt av Alekander Ødegård Nordlie

Svanvikhaugen

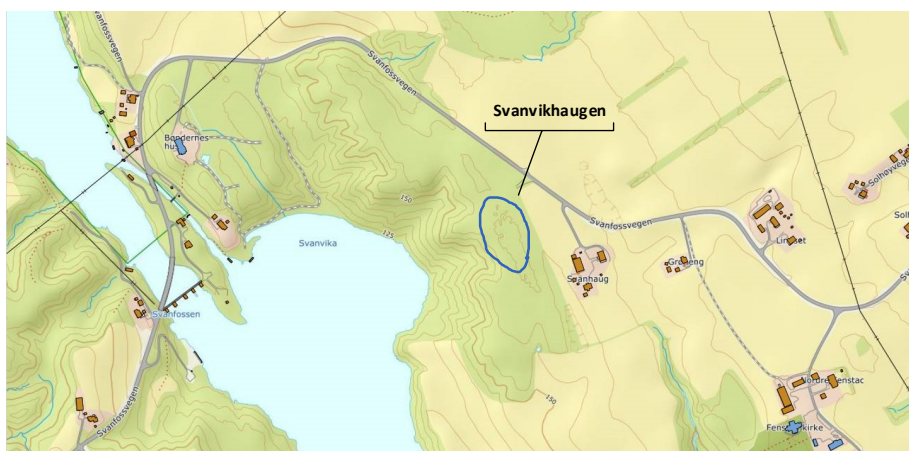
Tekst: Arne Kurland

Svanvikhaugen lå mellom Fenstad kirke og Svanfossen. Det var vår fotballarena som lå godt gjemt inne i skogen, i Fenstadhagan. Den hadde ingen prangende inngangsportal, ei heller lysende neonskilt som gjorde oppmerksom på denne severdighet. Portalen var et le med seks lestaur. En skogsti førte inn til banen. Den var 30-40 meter lang og ganske sleip når det hadde regnet. Banedekket var gress bortsatt fra områdene rundt målene og ved senter. Siden banen lå i et beiteområde var den til enhver tid nyklipt og naturlig gjødslet.

Hvorfor en fotballbane akkurat her? Jeg mener å ha hørt at da de bygget Svanfoss dam og sluser (ca 1907-1910), som ga adkomst mellom Mjøsa og Vormas nedre del samt Glomma, ble massen kjørt herfra til stedet hvor banen ligger. Da må det ha blitt en stor haug der og kanskje derav navnet Svanvikhaugen siden banens nærmeste nabo i vest var Svanvika.

Fenstad Idrettsforening i Vestre Fenstad, ble stiftet 1911 og arrangerte fotballturneringer på Svanvikhaugen. Tre klubber deltok, Fenstad Idrettsforening, Ihle Idrettsforening og Kampå Idrettsforening.

Området som fotballbanen disponerte, var utnyttet maksimalt. På langsiden, mot veien, var banen fylt opp om lag en meter. Her sto skogen tett inntil banen bortsett et område i sør mot Svanhaug. Langsiden var lite publikumsvennlig. Stort bedre var det ikke på motsatt side. Her startet den bratte lia ned mot Svanvika nært inntil banen. Tilskuerne måtte stå nesten inne på banen for ikke å falle ned, og de var stadig i

konflikt med linjevokterne.

Oppmerkingen av banen skjedde med sagflis fra Rolstadsaga. Målstengene var solide, 4x4 tommer, så tunge at overliggeren sank ned mot midten. Mange kamper ble spilt uten nett bak målene, og det førte ofte til diskusjon mellom dommer, spillere og ikke minst publikum om ballen hadde gått mellom stengene eller utenfor.

Under og en tid etter krigen var fotballer nesten ikke å oppdrive. At klubben hadde bare en ball var ikke uvanlig. På grunn av banens beliggenhet var dette noe problematisk. Om ballen ble spilt utover sidelinjen mot Svanvika, trillet den nedover lia. Høyt gress og brennesle medførte vanskeligheter med å finne

igjen ballen.

Det foregikk mye illegal fotball på Svanvikhaugen i krigsårene. Det var slik at lag og ledere som var registrert, måtte holde seg i ro og ikke sette i gang idrettsarbeid. De hadde meddelt «NS-forbundet for Arbeidstjeneste og Idrett» at de hadde lagt ned sin virksomhet.

Men oppslutningen til å fortsette idrettslige sysler var stor. Sommeren 1941 var de i gang. På Bøndenes hus var det anlagt leir for «Kvinnelig Arbeidstjeneste» og jentene der benyttet Svanvikhaugen til aktiviteter. Etter hvert fant guttene også lag å spille mot, blant annet Arbeidstjenesten i Røa Leir.

**Kom til oss så hjelper vi deg med fargesetting,
løsninger tilpasset ditt hjem og din smak!**

**FARGERIKE
SLETVOLD**

Ringvegen 23 - Jessheim - Tlf. 63 97 06 09
Mandag-fredag 09-18 Torsdag 09-19 Lørdag 09-16
www.fargerike-sletvold.no

Fenstad lag (både øst- og vestsida) Bak fra v.: Sverre Valstadhagen, Ove Aarhus, Trygve Horgen, John Kristensen, Jon Valstad. I midten: Asbjørn Hunstad, Rolf Nordengen, Sigurd Kårstad. Foran: Gudbrand Kristensen, Arne Austad, Rolf Smedsrud.

Ansatte ved Fossum Fabrikker ble den faste treningsmotstander. Mange spillere og publikummere ble etter hvert trukket til Svanvikhaugen, og den illegale aktiviteten økte.

«Stor idrettshelg» ble arrangert på Svanvikhaugen pinsen 1943. I tillegg til fotball ble det også spilt håndballturnering for damer. Det laget jeg husker best fra denne turneringen, var Brumunddal IF. Det var en kald og våt dag, så mange av spillerne hadde valgt å beholde de lange underbuksene på under fotballbuksa. Underbuksene var ikke akkurat stramtsittende. Et underlig følge ruslet av banen ved kampslett – møkkete, våte og med noen formidable underbukseknær. Det fantes ingen garderober, ingen vaskemuligheter bortsett fra Vorma, men det var et stykke vei. Heller ingen toaletter, men Fenstadhagen var stor.

En person jeg husker godt fra Svanvikhaugen er Tobias, en av sportsklubbens tro tjenere. Han løste de fleste oppdrag ute på banen med

saksespark og flakkende blikk. Under en kamp jeg så på, ble Tobias taklet noe hardt, så nå hadde han bare en ting i hodet – dette skulle hevnes! Men visse foranstaltninger måtte tas. Han løp bort til en bekjent tilskuer, røsket ut gebisset, rakte det fram og sa: «Ta tenna!» hvorpå den bekjente puttet det rolig ned i lomma. Nå var Tobias klar for nye tak.

Det foregikk aktiviteter på

Svanvikhaugen ellers også. Da måtte alle lestaurene legges på plass etter passering og sykler måtte tas med til banen for å skjule at det foregikk illegal aktivitet her.

Høsten 1944 var det stille på Svanvikhaugen, det var blitt for farlig. Men våren 1945 var heldigvis krigen slutt og dermed var plassen intakt igjen!

OMBYGGING AV SIKRINGSSKAP

Vi bygger om til automatsikringer med inntil 8 kurser, jordfeilbryter og hovedsikring!

6990,- Fra kr. inkl. mva.

Ser sikringsskapet ditt sann ut? **Ta kontakt med oss for gratis befaring**

TRENGER DU HJEMMELADER TIL EL-BILEN?

Vi installerer ladestasjon hjemme hos deg med egen kurs fra sikringsskap og inntil 10 m kabel

12.990,- Fra kr. inkl. mva.

Vi utfører også **el-kontroll, internkontroll og termofotografering** i elektriske anlegg: bolig, næring og landbruk.

Øvre Hagaveg 2, 2150 Årnes
Tlf. 63 90 07 80
post@arneselektro.no
arneselektro.no

Arnes Elektro

Styret i Fenstad Vel

Leder	Kari Engh Nyjordet	Telefon 416 97 021	kari.ENGH.nyjordet@gmail.com
Nestleder	Astrid Jakobsen	Telefon 415 33 938	astrid@fargerike-sletvold.no
Sekretær	Gunn Molstad	Telefon 932 31 746	gunnmolstad@live.no
Kasserer/Fenstadsøktningen	Boye Tranum	Telefon 941 51 465	boye.tranum@dnvgl.com
Styremedlem	Per Johnsen	Telefon 905 71 801	per.johnsen@fenstadbygg.no
Styremedlem	Trond Molstad	Telefon 947 85 331	trond.molstad@live.no
Styremedlem	Ninni Aarhus Tranum	Telefon 920 12 752	ninni@akershus.com
1. vara	Arne Hovland	Telefon 924 11 926	arne-hovland@hotmail.com
2. vara	Sigurd Løse	Telefon 970 05 508	siguloes@live.no

Konto: 0540 08 48612 • Vi er med i grasrotandelen, gi din støtte til Fenstad Vel • Org.nr. 994 547 798 • www.fenstad.no
Bli Medlem • Kontingent kr 250,- for husstand, kr 150,- for pensjonister • Betal til konto 0540 08 48612 • Vipps 21271

Vaffelkafé med quiz

Fenstad vel stilte opp med åpent hus og vaffelkafé med quiz under årets Vegalangs i Vormadalen. Selv med Corona og skiftende vær var det flere som tok turen innom Velhuset denne onsdagen i juli. Det ble servert vaffel og kaffe sammen med en lokal preget quizkonkurranse. Fenstad vel setter pris på å kunne være med på det flotte

Vegalangs arrangementet, og ser frem til neste års program.

LEIE AV FENSTAD VELHUS

Kontakt for bestilling :

Arne Hovland tel 924 11 926

Tid *medlem/ikke medlem*

Ukedager: 500 /600

Fredag til søndag 1700/1800

Pluss 300 for vask pr leie

Vinnere av quizen ved Vaffelkafé på Velhuset under Vegalangs 2020. Hege Andersen og Mette Hanstad fikk hver sin turkopp med logo.